

Võru Gümnaasiumi küpsuseksami eristuskiri (2023/2024. õa gümnaasiumiõpinguid alustanud õpilastele)

Küpsuseksami eristuskiri kehtestab küpsuseksami tagasiside kriteeriumid osade kaupa: tagasiside üldpõhimõtted, külalisloengute analüüsid, töövarjupäev, vabatahtlik töö ja suuline eksam.

I ÜLDPÕHIMÕTTED

Eksami eesmärk on arendada ja hinnata gümnaasiumi jooksul omandatud üldpädevusi ning [tööelu üldoskusi](#).

Kokku on küpsuseksami eest võimalik saada 100 punkti, mille alusel pannakse lõputunnistusele koolieksami hinne viie palli skaalal. Küpsuseksam on sooritatud, kui õppija on saanud kokku vähemalt 50 punkti, iga osa tulemus on vähemalt 50%.

Küpsuseksami kokkuvõtlikul hindamisel kasutatakse järgmist punktiarvestust:

hinne „5” 90–100 % maksimumpunktidest,

hinne „4“ 75–89 % maksimumpunktidest,

hinne „3” 50–74 % maksimumpunktidest,

hinne „2” 20–49 % maksimumpunktidest,

hinne „1” 0–19 % maksimumpunktidest.

Küpsuseksami koondtulemus kujuneb G3 lõpuks järgmistest küpsuseksami osade eest saadud punktidest:

- 9 külalisloengute analüüsi, kokku kuni 36 punkti;
- 3 töövarjupäeval osalemine ja nende esitlemine, kokku kuni 30 punkti;
- 8 tundi vabatahtlikku tööd ning selle esitlemine, kokku kuni 20 punkti;
- suuline eksam, kokku kuni 14 punkti.

Õppija koostab G1 klassiastme algul Google Drive keskkonda e-portfoolio kausta (näiteks “Marleeni e-portfoolio”) ning jagab kausta mentoriga. Õpilane lisab e-portfooliosse jooksvalt kõik kolme aasta kestel kirjutatud analüüsid, töövarjupäevade töölehed, vabatahtliku töö tõendi(d) ja muud materjalid.

Õppija pääseb G3 lõpus suulisele eksamile, kui ta

- 1) on analüüsinud vähemalt 9 külalislektori loengut. Iga analüüsi eest on õppija saanud vähemalt 2 punkti;

- 2) on osalenud kolmel töövarjupäeval ning oma kogemust esitlenud. Igal töövarjupäeval osalemise ja kogemuse esitlemise eest on õppija saanud vähemalt 5 punkti;
- 3) on teinud vähemalt kaheksa tundi vabatahtlikku tööd ning on seda esitlenud. Vabatahtliku töö kogemuse esitlemise eest on õppija saanud vähemalt 10 punkti;
- 4) on osalenud G3 suuliseks eksamiks valmistumise seminaril.

Kõik punktid lisatakse jooksvalt õppeinfosüsteemi Stuudiumisse mentortunni päevikusse. Iga õppeaasta lõpus märgib mentor õppijale päevikusse kõikide punktide kokkuvõtte.

Suuline eksam on kohustuslik osa küpsuseksami koondtulemuse kujunemisest. Kui õppija puudub eksamilt mõjuva põhjuseta, on eksam sooritamata. Kui õppija sooritab suulise eksami mitterahuldavale tulemusele või ei soorita eksamit selleks ettenähtud päeval haiguse või muu mõjuva põhjusega puudumise tõttu, sooritab õppija eksami hiljemalt õppenõukogu poolt määratud ajaks.

Juhendi rakendamisel esile kerkinud erandolukorrad lahendab õppejuht koos mentoritega.

Küpsuseksami tulemuse vaidlustamine

Kui eksaminand ei ole küpsuseksami tulemusega rahul, siis on tal õigus esitada vaie kooli direktorile kolme tööpäeva jooksul eksamitulemuste teatavaks tegemise päevast. Esitatud vaided vaatab läbi direktori moodustatud apellatsioonikomisjon kolme tööpäeva jooksul. Eksamikomisjonil on õigus jätta küpsuseksami tulemus muutmata, tulemust tõsta või langetada.

II KÜLALISLEKTORITE LOENGUD JA NENDE ANALÜÜSID

Gümnaasiumi jooksul peab õppija analüüsima 9 külalislektori loengut. Ühe õppeaasta jooksul on soovituslik analüüsida 3 külalisloengut. Analüüs peab vastama vormistusnõuetele, mis on leitavad Stuudiumi TERAs küpsuseksami kaustast.

Külalisloengu analüüsi esitamise ja tagasiside põhimõtted on järgmised:

1. analüüs tuleb esitada oma e-portfooliosse hiljemalt loengule järgneva pühapäeva õhtuks kell 23.59. Hiljem esitatud analüüsi arvesse ei võeta;
2. kui õppija esitab oma analüüsi plagiaadina, on analüüsi tulemuseks 0 punkti ning tal puudub sama loengu uuesti esitamise võimalus;
3. mentor annab õppijale mitteeristavat (AR/MA) tagasisidet Stuudiumis. Analüüs on arvestatud, kui selle eest on saadud vähemalt 2 punkti;
4. õppijal on võimalus oma analüüsi parandada üks kord 10 tööpäeva jooksul alates mentori tagasisidest;
5. õppija võib analüüsida õppeaastas kuni üht väljaspool kooli pakutavat loengut (ülikooli, kogukonna seminari, veebiseminari vms loengut), mis on vähemalt 45 minutit pikk. Loengust osavõtmine tuleb tõendada (lisada e-portfooliosse korraldaja kinnitus, veebilink või foto);
6. koolis toimuvatest loengutest võib analüüsi kirjutada nii lennule kui kogu kooliperele mõeldud loengust;

7. kokkulepetest kinni mitte pidanud õpilane (analüüs esitatud hilinemisega või analüüs esitatud plagiaadina) saab uue loengu kuulamise ning analüüsimise ülesande.

2.1 Külalisloengu analüüsi tagasisidestamise mudel

Kriteerium	Vastab täielikult nõuetele (4 p)	Vastab osaliselt nõuetele (2 p)	Esineb tõsiseid puudusi (0 p)
1. Sisu	<p>Analüüs on struktureeritud, õppija on kõiki toodud väiteid põhjendanud.</p> <p>Analüüsis on seotult käsitletud kõiki teemasid:</p> <ol style="list-style-type: none">1) millest lektor rääkis, mis olid tema põhilised ja olulisemad ideed;2) mis olid õppija jaoks innustavad, õpetlikumad mõtted ning kuidas ta saab neid oma elus rakendada;3) tähelepanekud lektori esinemise kohta (tugevused/vajakajäämised);4) kokkuvõttev hinnang loengule, sh miks võiksid ka teised noored seda loengut kuulata. <p>(2 punkt)</p>	<p>Analüüs ei ole sidus tekst. Mõni teema on käsitlemata, õppija on väiteid põhjendanud vaid osaliselt.</p> <p>(1p)</p>	<p>Analüüs ei ole struktureeritud, tegu on pigem ümberjutustusega. Järeldused ja isiklik mõttekäik on puudulikud.</p> <p>(0 p)</p>

2. Vorm	Analüüsi vorm vastab täielikult nõuetele: 1) analüüsi alguses on märgitud külalislektori nimi, loengu teema ja kuupäev; 2) analüüs on terviklik, sidus, loogiliselt liigendatud tekst; 3) analüüsi maht on vähemalt 400 sõna; 4) vormistamisel on kasutatud kirjaviisi Times New Roman tähesuurusega 12, reavahega 1,5 ning tekst on rööpjoondatud; 5) laused on korrektsed ja arusaadavad, õigekirjavead puuduvad või esineb üksikuid vigu; 6) kirjutamisel on kasutatud korrektset keelekasutust, ei esine kõnekeelseid väljendeid. (2 p)	Vormi nõuetest ei ole põhjalikult järgitud 2–3 kriteeriumit. (1 p)	Vormistuses esineb tõsiseid vigu 3 või rohkema kriteeriumi osas. (0 p)
----------------	--	---	---

III TÖÖVARJUTAMINE

Gümnaasiumi jooksul varjutab õppija kokku kolmel korral, soovituslikult järgnevalt:

- G1 õppija varjutab oma lähituttavat,
- G2 õppija töövarjutamine on seotud valitud mooduliga,
- G3 õppija töövarjutamine on seotud tema tulevikuplaanidega.

Töövarjutamine toimub üldjuhul II perioodi kestel, mentoriga kokkuleppel ka varem. Soovitav on valida selleks kooliväline aeg (nt koolivaheaeg).

Töövarjupäeva koordineerib mentor. Õppija teavitab mentorit, kuhu ja millist ametit ta töövarjutama läheb. Töövarjupäev kestab vähemalt neli tundi. Töövarjupäeval täidab õppija töölehe (võimalusel elektrooniliselt), kus lisaks küsimustele vastamisele paneb õppija kirja töövarjutatava asutuse nime ja aadressi ning töötaja nime ja ametikoha. Tõendile lisavad (võimalusel digi-)allkirja nii õppija kui ka töövarjutatav.

Õppija teeb võimalusel pilte, mida saab hiljem töövarjupäeva esitlemisel kasutada. Tööleht ning pildid tuleb lisada oma e-portfoolio kausta. Ajaplaanis kokku lepitud mentortundides analüüsivad õppijad oma töövarjupäeva kogemust. Kui õppija puudub mentortunnist, tuleb kogemust analüüsida ettenähtud vormis mentori määratud ajal enne jooksva õppeaasta lõppu.

Mentor tagasisidestab õppija töövarjupäeval täidetud töölehte ja mentortunnis tehtud esitlust küpsuseksami tagasiside juhendi põhjal.

Töövarjupäeva töölehe tagasiside mudel

Kriteerium	Vastab täielikult nõuetele (6 p)	Vastab osaliselt nõuetele või esineb puudusi (3 p)	Esineb tõsiseid puudusi või tööleht puudub (0 p)
Tööleht	Õppija on tähtajaks esitanud täidetud töölehe, millel on kirjas, keda, kus ja millal töövarjutati. Kõikidele töölehe punktidele on vastatud põhjalikult. Töölehe lõpus on õppija teinud päevast põhjalikud järeldused, väljendanud oma arvamust ning andnud hinnangu elukutse ja töövarjupäeva kohta. (6 p)	Õppija on tähtajaks esitanud täidetud töölehe, millel on kirjas, keda, kus ja millal töövarjutati, kuid töölehe punktidele on vastatud lühidalt ja/või pealiskaudselt. Töövarjupäevast on tehtud järeldused, kuid need jäävad pinnapealseks. (3 p)	Õppija ei ole täidetud töölehte tähtajaks esitanud või esitatud töölehel puuduvad andmed töövarjupäeva kohta ja/või töölehe punktidele on vastatud osaliselt. (0 p)

Kui õppija ei esita töölehte tähtajaks, saab ta mitterahuldavat tulemust parandada 10 tööpäeva jooksul.

Töövarjupäeva esitluse tagasiside mudel

Kriteerium	Vastab täielikult nõuetele (4 punkti)	Vastab osaliselt nõuetele või esineb puudusi (2 punkti)	Esineb tõsiseid puudusi (0 punkti)
Töövarjupäeva esitlemine mentorgrupis	Õppija on mentorgrupis teinud töövarjupäevast põhjaliku kokkuvõtte, vastanud küsimustele, analüüsinud kogemust, teinud sellest oma	Õppija on mentorgrupis teinud töövarjupäevast kokkuvõtte, vastanud küsimustele, analüüsinud	Õppija ei osalenud töövarjupäeval ning ei teinud kokkuvõtet mentorgrupis. Sooritus puudub. (0 p)

	järeldused ja andnud hinnangu vaadeldud ameti ja töövarjupäeva kohta. (4 p)	kogemust, kuid on täitnud kriteeriume vaid osaliselt. Tehtud järeldused ja/või hinnangud on pealiskaudsed. (2 p)	
--	---	--	--

IV VABATAHTLIK TÖÖ

Gümnaasiumi jooksul tuleb õppijal teha vähemalt kaheksa tundi vabatahtlikku tööd. Vaata lähemalt ka <https://vabatahtlikud.ee/> Vabatahtlik töö (edaspidi tegevus) on oma aja, energia või oskuste pakkumine vabast tahtest ja tasu saamata. Vabatahtlikud aitavad teisi või tegutsevad peamiselt avalikes huvides ja ühiskonna heaks. Oma pereliikmete abistamist ei loeta vabatahtlikuks tegevuseks.

Vabatahtlikul tegevusel on kolm olulist tunnust:

- vabatahtlik tegevus toimub vabast tahtest, mitte kohustuslikult ega sunniviisiliselt;
- vabatahtlik ei saa rahalist ega materiaalist tasu, kuigi võib saada palju kasu, näiteks kasulikke teadmisi ja oskusi või uusi tutvusi;
- vabatahtlikud tegutsevad väljaspool oma kodu ja perekonda, kellegi teise või laiemalt ühiskonna hüvanguks.

Vabatahtlikuks tegevuseks ei loeta üldjuhul

- väikeseid heategusid ja kultuurinormidest tulenevat ligimese aitamist, nagu hääletajate auto peale võtmist, kellegi abistamist tee ületamisel või raske koti kandmisel, kukkunu püsti aitamist;
- raha või asjade annetamist;
- doonorlust;
- meeleavaldusel oma meelsuse näitamist ega petitsoonile allkirja andmist;
- kohtu, alaealiste komisjoni või muu institutsiooni määratud üldkasulikku tööd;
- omaste hooldamist.

Vabatahtliku tegevuse eesmärgid on

- olla aktiivne ning anda oma panus ühiskonna ja kogukonna arengusse;
- suurendada seotust noore ja kogukonna vahel;
- anda uusi teadmisi ja kogemusi, aidata iseennast ja oma töösoove paremini tundma õppida;
- lähemalt tundma õppida erinevaid töövaldkondi ja aidata valmistuda tööeluks;
- aidata tekitada tööharjumust ja koostöötamist.

Gümnaasiumi jooksul teeb iga õppija vabatahtlikku tööd vähemalt kaheksa tundi. See võib olla kaheksatunnine ühekordne tegevus või jagatud lühemateks ja/või erinevateks tegevusteks. Õppija leiab vabatahtlikuks tegevuseks aja väljaspool kooliaega, näiteks pärast koolipäeva, nädalavahetusel, koolivaheajal või kokkuvõtval nädalal, juhul kui sinna ei ole ette nähtud õppetegevusi. Õppija otsib organisatsiooni, sündmuse vms, kus saab ja soovib vabatahtlikuna

panustada. Koolielu korraldaja haldab TERAs küpsuseksami kaustas olevat andmebaasi võimalikest vabatahtlikest tegevustest ja kontaktidest.

Õppija võtab valitud organisatsiooniga ühendust ja lepib kokku vabatahtliku tegevuse aja ja kestuse, küsib loa pildistamiseks ja/või filmimiseks. Organisatsiooni, sündmuse vms juht väljastab õppija osalemise kohta vabatahtlikus tegevuses (soovitavalt digi-)allkirjastatud tõendi, kus on kirjas tegevuse aeg, koht, kestus ja sisu. Õppija leiab vabatahtliku töö tõendi näidise TERA küpsuseksami kaustast.

Pärast vabatahtlikku tegevust teeb õppija oma kogemusest vabas vormis esitluse, soovituslik on loov lähenemine ehk esitlemine näiteks videopäeviku, lühifilmi, blogina vms. Esitluse oodatav pikkus on viis kuni kümme minutit. Õppija annab esitlemise soovist võimalikult vara teada oma mentorile ning esitleb vabatahtliku töö kogemust kokkulepitud mentortunnis. Mentor tagasisidestab õppija vabatahtliku tegevuse esitlust küpsuseksami tagasiside juhendi põhjal.

Kui õppija teeb vabatahtlikku tööd osade kaupa, on tal võimalus esitleda iga osa eraldi. Kui tehtud vabatahtliku töö eri osade vahele jääb lühike aeg, võib õppija teha ka ühe tervikliku esitluse, kus tal on võimalus oma kogemusi võrrelda. Mentor märgib Stuudiumisse AR, kui õppija on ära esitlenud kõik vabatahtliku tegevuse osad.

Abistavad küsimused esitluseks:

- Jaga oma kogemust, mida, kus ja millal sa tegid.
- Miks valisid just selle tegevuse? Kuidas on see tegevus sulle oluline? Too näiteid ja põhjenda.
- Mida andis sinu tegevus kogukonnale/ühiskonnale? Too näiteid ja põhjenda.
- Milliseid tööelu üldoskusi arendasid (vähemalt kolm), kuidas? Too näiteid ja põhjenda.
- Mis oli väljakutse selle juures? Too näiteid ja põhjenda.
- Kas sinu vabatahtlikuna panustamisel on ka pikem mõju? Too näiteid ja põhjenda.

Vabatahtliku töö esitlemise tagasiside mudel

Vabatahtliku tegevuse esitlemise eeltingimus on nõuetele vastava allkirjastatud tõendi esitamine, mis on lisatud õppija e-portfolioosse.

Kriteerium	20 punkti	15 punkti	10 punkti	5 punkti
Vabatahtliku tegevuse esitlemine	Õppija on esitlemisel põhjalikult analüüsinud oma arengut, lähtudes vähemalt kolmest tööelu üldoskusest ja nende	Õppija on esitlemisel analüüsinud oma arengut, lähtudes vähemalt kolmest tööelu üldoskusest, kuid on oma kogemust oskuste ja nende	Õppija on esitlemisel analüüsinud oma arengut, lähtudes vähemalt kolmest tööelu üldoskusest, kuid on oma kogemust oskuste ja nende	Õppija vabatahtliku töö kogemuse esitlus on pigem kogemuse jagamine. Arengu analüüs, lähtudes tööelu üldoskustest on väga

	alaoskustest ning toonud konkreetseid näiteid. Õppija on põhjalikult analüüsinud oma vabatahtliku töö kogemuse tähenduslikkust iseendale ja kogukonnale/ühiskonnale. Väga hea loova esitluse eest on võimalik saada 2 lisapunkti.	alaoskustega seostanud kohati pealiskaudselt. Õppija on analüüsinud oma vabatahtliku töö kogemuse tähenduslikkust iseendale ja kogukonnale/ühiskonnale. Väga hea loova esitluse eest on võimalik saada 2 lisapunkti.	alaoskustega seostanud pealiskaudselt. Toetavad näited ei ole asjakohased või näidetest jääb puudu. Õppija on analüüsinud oma vabatahtliku töö kogemuse tähenduslikkust pealiskaudselt. Väga hea loova esitluse eest on võimalik saada 2 lisapunkti.	pealiskaudne või puudub. Õppija ei oska tuua konkreetseid toetavaid näiteid. Väga hea loova esitluse eest on võimalik saada 2 lisapunkti.
--	---	--	--	---

Op saab õppija siis, kui ta ei osale vabatahtliku töö tegevustes ega presenteeeri oma kogemust.

V SUULINE EKSAM

Eksami eesmärk on analüüsida ja hinnata gümnaasiumi jooksul arendatud tööelu üldoskusi, seostades kuulatud külalisloenguid, töövarjupäevi ning vabatahtlikku tööd. Eksam toimub G3 lõpus juunikuus. Eksamikomisjon koosneb kolmest liikmest: õppija mentor, üks G2 mentor, üks G1 mentor. Eksam toimub vestluse vormis, kus kõigepealt saab sõna õppija ning seejärel vastab õppija komisjoni küsimustele.

Küpsuseksami eneseanalüüsi tagasiside mudel

Punktid	
12–14 punkti	Õppija eneseanalüüs põhineb piletiga tõmmatud tööelu üldoskusel. Õppija seostab selle oskuse arendamist küpsuseksami kogemusega, esitades veenvaid väiteid, mida toetab konkreetsete, asjakohaste näidetega külalislektorite analüüsides, töövarjupäevadest, vabatahtliku töö kogemusest ja koolielust üldiselt. Analüüs on põhjalik ja argumenteeritud. Õppija oskab veenvalt vastata kõigile komisjoni küsimustele.
8–11 punkti	Õppija eneseanalüüs põhineb piletiga tõmmatud tööelu üldoskusel. Õppija seostab selle oskuse arendamist küpsuseksami kogemusega, esitades väiteid, mis jäävad kohati põhjendamata. Esitatud väiteid toetab õppija näidetega külalislektorite analüüsides, töövarjupäevadest, vabatahtliku töö

	kogemusest ja koolielust üldiselt. Mõni toodud näide on pealiskaudne. Õppija oskab veenvalt vastata enamikule komisjoni küsimustele.
4-7 punkti	Õppija eneseanalüüs põhineb piletiga tõmmatud tööelu üldoskusel osaliselt. Õppija seostab selle oskuse arendamist küpsuseksami kogemusega, kuid esitatud väited ei ole piisavalt põhjendatud ega veenvad ning toetavad näited ei ole asjakohased või näidetest jääb puudu. Õppija oskab veenvalt vastata üksikutele komisjoni küsimustele.
1-3 punkti	Õppija analüüs ei lähtu enesearengust. Seosed külalislektorite analüüside, töövarjupäevade ja vabatahtliku töö vahel puuduvad. Õppija ei oska tuua näiteid, puuduvad argumendid ning õppija oskab vastata üksikutele komisjoni küsimustele.
0p	Õppija ei tule eksamile.